

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อบทบาทนายกเทศมนตรี ในสายตาของประชาชน เทศบาลตำบลนามน ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำท้องถิ่นและบทบาทของนายกเทศมนตรี
4. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล
5. สภาพพื้นที่ของเทศบาลตำบลนามน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดของการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

1. ความหมายของความคิดเห็น

ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคล ในการพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายและกำนิยามของความคิดเห็นไว้ ดังนี้

พจนานุกรมเวบสเตอร์ (Webster. 1967 ; อ้างถึงใน เบญจภา แสนจิตตัม. 2545 : 8) ได้ให้คำจำกัดความของความคิดเห็นสรุปได้ ดังนี้

1.1 ความเชื่อที่ไม่สามารถยืนยันได้อย่างแน่นอนว่าเป็นความรู้สึกที่แท้จริง แต่ดูเหมือนว่าจะ เป็นสิ่งที่ถูกต้องและมีเหตุผล หรือเป็นความน่าจะเป็นของความคิดเห็นเฉพาะบุคคลในการตัดสินใจ

1.2 การประเมินผลหรือความรู้สึกหรือการประมาณค่าเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือคุณค่าของบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ

1.3 รูปแบบการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญและเนื้อหาสาระ ซึ่งการให้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นสิ่งที่ต้องการ

1.4 หลักเกณฑ์ในการใช้ถ้อยคำ โดยมี การตัดสินใจ หรือพิจารณาตัดสินสิ่งต่าง ๆ โดยมีหลักเกณฑ์สนับสนุนในแต่ละรายการนี้

เบสท์ (Best. 1977 ; อ้างถึงใน ทิพวรรณ เลิศวิทย์วรเทพ. 2546 : 9) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นคือ การแสดงออกในด้านความเชื่อที่จะนำไปสู่การคาดคะเน หรือการแปลผลเกี่ยวกับพฤติกรรม หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ความคิดเห็นมีความหมายใกล้เคียงกับทัศนคติมาก ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกออกมาเป็นคำพูด การเขียนที่มีลักษณะเป็น การลงมติหรือการตีความ โดยอาศัยประสบการณ์และสภาพแวดล้อม ซึ่งอาจเป็นลักษณะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

ลาวัญญ์ จักรานุวัฒน์ (2540 : 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อหรือการลงความเห็นที่ไม่ได้เป็นความรู้สึกอันแท้จริง แต่ในบางครั้งความคิดเห็นในบางสิ่งบางอย่างอาจเป็นจริงได้

สงวน สุทธิเลิศอรุณและคณะ (2522 : 10) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกถึงวิจารณ์ญาณที่มีต่อเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ ความคิดเห็นมีความหมายที่แคบกว่าเจตคติ เพราะความคิดเห็น เป็นของบุคคล เปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง (Fact) และทัศนคติ (Attitude) ของบุคคลในขณะที่เจตคติแสดงความรู้สึกทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิดเห็นจะเป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ

ทิพวรรณ เลิศวิทย์วรเทพ (2546 : 14) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการพูด การเขียน โดยมีพื้นฐานความรู้จากประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมเป็นหลักในการแสดงความคิดเห็น

วัชรภา ศรีสัจจะเลิศวาจา (2547 : 8) ได้สรุปความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นคือความเชื่อถือที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความแน่นอนหรือความรู้อันแท้จริงแต่จะตั้งอยู่ที่จิตใจ ความเห็นและการลงความเห็นของแต่ละบุคคลที่เห็นว่าน่าจะเป็นจริงหรือน่าจะตรงตามที่คิดไว้

ปทานุกรมสังคมวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน. 2532 : 246) ได้บัญญัติคำว่า ความคิดเห็น ซึ่งตรงกับคำว่า Opinion ในภาษาอังกฤษ หมายถึง

1. ข้อพิจารณาเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันได้เสมอไปก็ตาม
2. ทัศนะหรือประมาณการเกี่ยวกับปัญหา หรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

3. คำแถลงที่ยอมรับนับถือกันว่า เป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อปัญหาที่มีผู้นำมาขอปรึกษา

คำว่า ความคิดเห็นมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ทศนคติ ซึ่ง มีคำอธิบายไว้คือ แนวโน้มที่บุคคลได้รับมาหรือเรียนรู้มา และกลายเป็นแบบอย่างในการแสดง ปฏิบัติการ สนับสนุน หรือเป็นปฏิกิริยาต่อบางสิ่งบางอย่าง หรือต่อบุคคลบางคน

สุพิศรา สุภาพ (2520 : 22) ให้ความหมาย ความคิดเห็นว่า เป็นการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มคน ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะด้วยการพูดหรือการเขียน ซึ่งในการแสดงออกนี้ต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณา และทศนคติ ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น การแสดงเหตุผล ประเมินค่าก่อนที่จะตัดสินใจแสดงออก ซึ่งการแสดงออกอาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้

อุทัย หิรัญโต (2523 : 31) ได้ให้ความเห็นว่า ความคิดเห็นของคนมีหลายระดับ คือ อย่างผิวเผินก็มี อย่างลึกซึ้งก็มี สำหรับความคิดเห็นที่เป็นทศนคตินั้น เป็นความคิดเห็นอย่างลึกซึ้งที่ติดตัวเป็นเวลานาน เป็นความคิดเห็นทั่ว ๆ ไปไม่เฉพาะอย่างซึ่งมีประจำทุกคน ความคิดเห็นที่ไม่ลึกซึ้ง เป็นความคิดเห็นเฉพาะอย่าง และมีอยู่ในเวลาอันสั้น เรียกว่า Opinion เป็นความคิดเห็นประเภทหนึ่งที่ไม่ตั้งอยู่บนรากฐานของพยานหลักฐานที่เพียงพอต่อการพิสูจน์ มีความรู้สึกลงแก่อารมณ์น้อยและเกิดขึ้นได้ง่าย แต่ก็สลายตัวเร็ว

พจนาน ชมเดือน (2540 : 190) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็นในตัวบุคคลมาจากการได้พบเห็น ค้นเคย ใค้อินหรือ ใค้ฟัง พจนานุกรมจิตวิทยาและจิตวิทยาวิเคราะห์ ได้อธิบายความหมายของความคิดเห็นไว้ 3 ประการ คือ

1. ความคิดเห็นเป็นความเชื่อที่มีคนยึดถือ โดยปราศจากการพิจารณาด้วยอารมณ์ หรือความต้องการ และสามารถกลับมาพบทวนใหม่ ถ้าหากมีหลักฐานยืนยันที่น่าเชื่อถือ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้วยท่าทางตามสภาพแวดล้อมในขณะนั้น ๆ มีความเป็นตัวเอเองน้อยที่สุด ความคิดเห็นได้แยกตัวออกมาจากทศนคติ ความคิดเห็นส่วนมากเป็นการแสดงออกของความต้องการส่วนตัวบุคคลมากกว่า ที่จะเป็ความเชื่อถือของคนทั่วไป แต่ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลของสิ่งเร้า หรือด้วยตนเอง ความคิดเห็นก็เป็นการกล่าวถึงเรื่องราวที่นำไปสู่ความรู้ และสามารถวัดเกี่ยวกับความเป็นจริงได้

2. ความคิดเห็นมีความหมายในตัวเองเป็นคำพูดทั่วไปที่อาจจะคำนึงถึงหรือไม่คำนึงถึงความถูกต้องก็ได้

3. ความคิดเห็นมีความหมายคล้ายกับทัศนคติ ความคิดเห็นมักจะได้ออกมาให้เห็นถึงทัศนคติ ความคิดเห็น และทัศนคติมักจะใช้แทนกันได้โดยทั่วไป ความคิดเห็นใช้กับงานที่ต้องใช้สมอง ทัศนคติใช้เกี่ยวกับการวัดประเมินค่า

สรุป ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึกความเชื่อ ความนิยม การยอมรับ และการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมเป็นเครื่องช่วยในการพิจารณา ความคิดเห็นมีความหมายที่แคบและตรงจุดกว่าทัศนคติ และมีการเปลี่ยนแปลงได้

2. การเกิดความคิดเห็น

ศักดิ์ สุนทรามณี (2531) กล่าวว่า ความคิดเห็นเกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เกิดขึ้นได้ตามเงื่อนไข 4 ประการ คือ

1. กระบวนการเรียนรู้ ที่ได้จากการเพิ่มพูนและบูรณาการของการตอบสนอง แนวความคิดต่างๆ เช่น ความคิดเห็นจากครอบครัว โรงเรียน ครู การเรียนการสอนอื่น ๆ
2. ประสบการณ์ส่วนตัวขึ้นอยู่กับความแตกต่างของบุคคลซึ่งมีประสบการณ์ที่แตกต่างกันไป นอกจากประสบการณ์ ของคนจะสะสมขึ้นเรื่อย ๆ แล้วยังทำให้มีรูปแบบเป็นของตัวเอง ดังนั้นความคิดจึงเป็นเรื่องเฉพาะแต่ละบุคคลแล้วแต่พัฒนาการ และความเจริญเติบโตของคนนั้น ๆ
3. การเลียนแบบ การถ่ายทอดความคิดเห็นของคนบางคนได้มาจากการเลียนแบบความคิดเห็นของคนอื่นที่ตนเองเกิดความพอใจ หรือเกิดความชอบ เช่น พ่อแม่ ครู พี่น้อง คารานักการเมือง และคนอื่น ๆ
4. อิทธิพลของกลุ่มสังคม คนยอมรับความคิดเห็นตามกลุ่มสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ตามสภาพแวดล้อม เช่น ความคิดเห็นต่อกลุ่มศาสนา สถาบันต่าง ๆ เป็นต้น

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

อนงค์ โดโพธิ์ไทย (2540 : 16) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นมาจากปัจจัยหลายประการดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและสรีระ คือ อวัยวะต่าง ๆ ของบุคคลที่ใช้รับรู้ความคิดปกติของอวัยวะ ความบกพร่องของอวัยวะสัมผัส ซึ่งมีผลต่อความคิดเห็นไม่ดีต่อบุคคลภายนอก

2. ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล คือ บุคคลได้ประสบกับเหตุการณ์ด้วยตนเอง การกระทำของตนเอง หรือ ได้พบเห็น การให้บุคคลมีความพึงใจ และเกิดความคิดต่อประสบการณ์เหล่านั้นต่างกัน

3. อิทธิพลของผู้ปกครอง คือ เมื่อบุคคลเป็นเด็ก ผู้ปกครองจะเป็นผู้ใกล้ชิด และให้ข้อมูลแก่เด็กได้มาก ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรม และความคิดเห็นของเด็กด้วย

4. ทักษะคิดความคิดเห็นของกลุ่ม คือ เมื่อบุคคลเจริญเติบโตย่อมมีกลุ่มและสังคม ดังนั้น ความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อน กลุ่มอ้างอิง หรือการอบรมสั่งสอนของโรงเรียน หน่วยงาน ที่มีความคิดเห็นที่เหมือน หรือแตกต่างกัน ย่อมมีผลต่อความคิดเห็นของบุคคลด้วย

5. สื่อสารมวลชน คือ สื่อต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเรามากขึ้น ดังนั้นสื่อเหล่านี้ ซึ่ง ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล

จำเรียง ภาวจิตร (2526 : 249) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของความคิดเห็นว่าขึ้นอยู่กับกลุ่มทางสังคมในหลายประการ คือ

1. ภูมิหลังทางสังคม หมายถึง กลุ่มคนที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกัน โดยทั่วไป จะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันไปด้วย เช่น ความคิดเห็นระหว่างผู้เยาว์กับผู้สูงอายุ ชาวเมืองกับชาวชนบท ผู้มีรายได้น้อยกว่าผู้มีรายได้สูง เป็นต้น

2. กลุ่มอ้างอิง หมายถึง การที่คนเราจะคบหาสมาคมกับใคร หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดแก่ผู้ใด หรือการกระทำ ที่คำนึงถึงอะไรบางอย่างร่วมกัน หรืออ้างอิงกันได้ เช่น ประกอบอาชีพอย่างเดียวกัน การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือสมาคมเดียวกัน เป็นต้น ส่วนเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นด้วย

3. กลุ่มกระตือรือร้น หรือกลุ่มเฉื่อยชา หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นเป็นพิเศษ อันจะก่อให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์ขึ้นมาได้ ย่อมส่งผลต่อการจูงใจให้บุคคลที่เป็นสมาชิกเหล่านั้นมีความคิดเห็นที่คล้อยตามได้ ไม่ว่าจะให้คล้อยตามในทางที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตามในทางตรงกันข้าม กลุ่มที่เฉื่อยชาจะไม่มีอิทธิพลต่อสมาชิกมากนัก

พจนาน ชมเดือน (2540 : 24) ได้อธิบายขั้นตอนของขบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและความคิดเห็นว่า ประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอน คือ

1. การใส่ใจ การให้ความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ
2. การเข้าใจ การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเกิดความรู้

3. การมีสิ่งใหม่เกิดขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณ์เกิดขึ้นจากสภาวะการณ์ปกติ

4. การเก็บเอาไว้ การเก็บข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจ และความรู้อีกเอาไว้

5. การกระทำ เป็นการแสดงพฤติกรรมออกมาให้ปรากฏแก่สาธารณชน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติจะเกิดขึ้นครบทุกขั้นตอนตอน ส่วนการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นจะเกิดขึ้นในขั้นตอนที่ 1-4 จากแนวคิดที่กล่าวมาจะเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและความคิดเห็นนั้น มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันประการหนึ่งก็คือ ก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น จะได้มีการรับข้อมูลใหม่ หรือข่าวสารใหม่ ๆ ซึ่งข้อมูลข่าวสารอาจมาจากบุคคลอื่น หรือสื่อมวลชนต่าง ๆ นั้นเอง

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น ประกอบด้วยหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยทางพันธุกรรมและสรีระ ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล อิทธิพลของผู้ปกครอง ทัศนคติความคิดเห็นของกลุ่ม และสื่อสารมวลชน เป็นต้น ซึ่งบุคคลนั้นสามารถที่จะมีความคิดเห็นที่เหมือนกัน หรือแตกต่างกันออกไปได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลซึ่งจะส่งผลต่อการแสดงความคิดเห็นของบุคคลนั้นได้

4. วิธีวัดความคิดเห็น

ซาโครซนยี (Zadrozny. 1959 ; อ้างถึงใน ทิพวรรณ เลิศวิทย์วาทพ. 2546) การวัดความคิดเห็นโดยทั่วไปต้องมีส่วนประกอบ 3 อย่างคือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้า และการตอบสนอง ซึ่งจะออกมาเป็น ระดับสูง - ต่ำ มาก - น้อย วิธีวัดความคิดเห็นโดยมากจะใช้การตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้ที่ตอบคำถามเลือกตอบตามแบบสอบถาม การใช้แบบสอบถามสำหรับการวัดความคิดเห็น ที่นิยมใช้กันมากที่สุดแบบหนึ่งคือ มาตรวัดแบบ Likert ออกแบบและสร้างโดย เรนิส ลิเคอร์ท์ (Rensis Likert) ซึ่งเป็นมาตรวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scales) แล้วหาค่าเฉลี่ย กระบวนการของการสร้างแบบสอบถาม เพื่อวัดความคิดเห็น โดยการสร้างข้อความขึ้นมาหลาย ๆ ข้อความให้ครอบคลุมหัวข้อที่จะศึกษา และกำหนดการให้คะแนน โดยใช้เกณฑ์ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ให้คะแนนช่วงความรู้สึกเท่า ๆ กัน เป็น 5 ช่วงแบบต่อเนื่อง ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยเฉย ๆ หรือไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนนเป็น 5, 4, 3, 2, 1 สำหรับข้อความทางบวก ส่วนข้อความทางลบในระดับความคิดเห็นเดียวกันให้คะแนนเป็น 1, 2, 3, 4, 5 ผู้ที่มีความคิดเห็นที่ติดต่อกัน ก็ย่อมจะมีโอกาสตอบเห็นด้วยกับข้อความที่สนับสนุนสิ่งนั้นมาก และ โอกาสที่จะตอบเห็นด้วยกับข้อความที่ต่อต้านสิ่งนั้นก็จะม้น้อย ในทำนองเดียวกันผู้ที่

มีความคิดเห็นที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น โอกาสที่จะเห็นด้วยกับข้อความที่สนับสนุนสิ่งนั้นก็จะมีน้อย และโอกาสที่จะตอบเห็นด้วยกับข้อความที่ต่อต้านสิ่งนั้นก็จะมีมาก

สรุป การวัดความคิดเห็น เป็นการวัดความคิดเห็นทั่วไป มีส่วนประกอบ 3 อย่างคือ บุคคลที่จะถูกวัด สิ่งเร้า และการตอบสนอง ซึ่งจะออกมาเป็นระดับสูง - ต่ำ มาก - น้อย วิธีวัดความคิดเห็น โดยมากจะใช้การตอบแบบสอบถามและการตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

1. ความหมายของบทบาท

ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ให้ความหมายคำว่า “บทบาท” ไว้ดังต่อไปนี้
 ประเสริฐ เข้มกลิ่นฟูง (2546 : 14) พิจารณารูปแบบเป็น 2 นัย คือ ด้านโครงสร้างบทบาทเป็นตำแหน่งทางสังคม ที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน แสดงบทบาทโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น ๆ และด้านการแสดงบทบาทหรือการมีปฏิสัมพันธ์ (Social Structure) บทบาทเป็นผลต่อเนื่องที่เกิดจากแบบแผนการกระทำของบุคคล ที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ในสังคม

ดิเรช ศิลโรจน์ (2539 : 11) กล่าวไว้ว่า บทบาท หมายถึงที่สังคมคาดหวังว่าที่ดำรงอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ จะต้องปฏิบัติ หรือบทบาทที่คาดหวังนั่นเอง และอีกบทบาทหนึ่งคือ บทบาทที่บุคคลสามารถจะแสดงหรือปฏิบัติได้หรือบทบาทที่เป็นจริง

ไพโรจน์ แบนมาก (2543 : 12) ได้กล่าวถึง ความหมายของบทบาทไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน (Norm) ความคาดหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบ และอื่น ๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้ บทบาทตามความหมายนี้ ดำเนินถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด แต่มุ่งไปถึงการชี้บ่งถึงหน้าที่อันควรกระทำ

2. บทบาท หมายถึง ความเป็นไปของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คิดและกระทำ เมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

3. บทบาท หมายถึง การกระทำ ของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

ชนพร คล้ายกัน (2541 : 7) ให้ความหมายว่า บทบาทเป็นการกระทำหรือแบบแผนของพฤติกรรมต่าง ๆ ตามสิทธิ อำนาจ ความรับผิดชอบ ของสถานภาพทางสังคมของบุคคล

บุญช่วย ศิริเกษ (2540 : 239) อธิบายว่า บทบาท หมายถึง การประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่งซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม หรือตามลักษณะการรับรู้ หรือตามที่มีการแสดงจริง บทบาทจึงเป็นผลรวมของสิทธิและหน้าที่

บุญธรรม กัลยาบาล (2537 : 26) ได้อธิบายว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือเงื่อนไขที่ต้องกระทำและบรรดาสัทธิต่าง ที่ได้มาพร้อมกับตำแหน่ง เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งได้ปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง อาจเกิดขึ้นโดยความคาดหวังขององค์กร หรือผู้ดำรงตำแหน่งของตนเองหรือผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ได้

สุพัตรา สุภาพ (2536 : 30) กล่าวว่า บทบาท คือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาทก็คือต้องเลี้ยงลูก ครอบบาทคือการอบรมสั่งสอนนักเรียน การกำหนดบทบาทจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะบทบาทกำหนดความรับผิดชอบของงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติ

กัญญา สาร (2546 : 197) ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่กระทำตาม ความคาดหวังของคนส่วนใหญ่ ที่ยึดถือเป็นมาตรฐาน โดยที่การกระทำนั้น ๆ ขึ้นอยู่กับปทัสถานของสังคมด้วย บทบาทจึงเป็นแบบแผนแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะหนึ่ง ที่พึงมีต่อบุคคลอื่นอีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน

สรุปได้ว่า บทบาท เป็นแบบแผนหรือการกระทำ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ สิทธิ ซึ่งผูกพันอยู่กับปัจจัยภูมิหลังของบุคคลตามสถานภาพ และฐานะตำแหน่งทางสังคม โดยสังคมจะกำหนดบทบาทของบุคคลในแต่ละสถานภาพ หรือตำแหน่งฐานะไว้เพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

2. ลักษณะของบทบาท

มีผู้จำแนกลักษณะของบทบาทออกเป็นหลายลักษณะ ดังนี้คือ

คิงส์ลีย์ (Kingsley. 1971 : 72) อธิบายว่า บทบาทเป็นพฤติกรรมซึ่งได้กระทำจริง ๆ และเป็นการปฏิบัติหน้าที่ ส่วนสถานภาพเป็นการกำหนดพฤติกรรมของเจ้าของตำแหน่ง

บรูม , ลีโอนาร์ด และ ฟิลลิป (Broom, Leonard and Philip. 1968 : 35) ได้ อธิบาย ลักษณะของบทบาท ไว้ว่า

1. บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติเป็นบทบาทตามอุดมคติที่กำหนดคสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งไว้
2. บทบาทที่ควรกระทำ เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรจะทำในหน้าที่ของตำแหน่งนั้นๆ ซึ่งอาจจะไม่ตรงตามบทบาทตามอุดมคติทุกประการและอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลก็ได้
3. บทบาทที่กระทำจริง เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อ ความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและ โอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ

โคเฮน (Cohen. 1965 : 37) ได้อธิบาย ลักษณะของบทบาท ไว้ดังนี้

1. บทบาทที่ถูกกำหนด เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใดบทบาทหนึ่ง แม้ว่าบุคคลบางคนจะไม่ได้ประพฤติตามบทบาทที่คาดหวังโดยผู้อื่น เรายังคงยอมรับว่าบุคคลจะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่สังคมกำหนดไว้
2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง เป็นวิธีการที่บุคคลแสดงหรือปฏิบัติออกมาจริงตามตำแหน่ง

ทิตยา สุวรรณชฎ (2540 : 43) อธิบายถึงฐานะตำแหน่งและบทบาททางสังคม ไว้ดังนี้

1. ฐานะตำแหน่ง (Status) อยู่จริงในทุกสังคม และมีอยู่ก่อนที่ตัวคนจะเข้าไปครอง
2. มีบทบาทที่ควรจะเป็น (Ought – to be Role) ประจำอยู่ในตำแหน่ง
3. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ในสังคมนั้นๆ เป็นส่วนหนึ่งซึ่งสำคัญในการกำหนดฐานะตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น
4. การที่คนเราจะทราบถึงฐานะตำแหน่ง และบทบาทนั้น มาจากสังคมนั้น ๆ
5. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้น ไม่นั่นอนแสมว่าจะเหมือนพฤติกรรมจริง ๆ ของคนที่ครองฐานะตำแหน่งนั้น เพราะพฤติกรรมจริง ๆ นั้น เป็นผลของปฏิกริยาของคนที่ครองฐานะของตำแหน่งที่มีบทบาทที่ควรจะเป็นบุคลิกของตนเองและบุคลิกภาพของผู้อื่นที่เข้าร่วมในพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้นที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการติดต่อทางสังคม

สรุป ลักษณะของบทบาท เป็นพฤติกรรมซึ่งได้กระทำจริง ๆ แบ่งออกเป็นหลายลักษณะ เช่น บทบาทที่กำหนดไว้ บทบาทที่ควรกระทำ และบทบาทที่กระทำจริง เป็นต้น

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

แนวความคิดในเรื่องบทบาทนี้ ส่วนใหญ่มักจะพิจารณาในด้านแนวความคิดทางสังคมวิทยาและจิตวิทยา ทั้งนี้ นักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยาได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทไว้หลายประการ ซึ่งพอจะนำมาพิจารณาพอสังเขปได้ดังนี้

รวิชัย หอมยามเย็น (2548 : 10 - 12) อธิบายถึง แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง ว่า ความคาดหวังประกอบด้วยหลัก 3 ประการ ได้แก่

1. ความคาดหวังจากบทบาท หมายถึง ความคาดหวังจากบทบาท ที่เป็นภาวะแห่งความเป็นจริงต่าง ๆ ทางสังคมจะสามารถเปรียบเทียบได้เช่นกันกับบทละคร ซึ่งประกอบด้วยตำแหน่งต่าง ๆ มากมาย โดยมีบรรทัดฐาน เป็นตัวกำหนดว่าบุคคลจะมีพฤติกรรมเช่นใดในสังคมกิจกรรมหรือการกระทำต่างๆ ทางสังคมจะถูกจัดระบบและควบคุมโดยบรรทัดฐานที่แตกต่างกัน

2. ความคาดหวังจากผู้ร่วมคนอื่น หมายถึง ความคาดหวังจากผู้ร่วมแสดงคนอื่นที่มีบรรทัดฐาน เปรียบเสมือนกับสคริปต์ ที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของตนในความสัมพันธ์กันทางสังคม ดังกล่าวแล้ว บุคคลในสังคมจึงต้องมีการสวมบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน

3. ความคาดหวังจากผู้ฟัง หมายถึง เป็นความคาดหวังของสังคม ที่อยู่ในสภาพต่าง ซึ่งจะต้องคาดหวังและสวมบทบาทของบุคคลอื่น เพื่อเป็นเครื่องนำทางไปสู่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างถูกต้อง และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ที่คาดหวัง

สรุป ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท คือ การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคลซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมซึ่งมีการวางระเบียบไว้ชัดเจนว่าบุคคลที่อยู่ในบทบาทนั้น จะต้องมีสิทธิและหน้าที่อย่างไรบ้างถ้าตำแหน่งหรือสถานภาพเปลี่ยนไป บทบาทก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย และถ้าบุคคลใดในสังคมมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมมากขึ้นเท่าใด บทบาทก็จะเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น ในองค์กรต่างๆหรือหน่วยงานต่าง ๆ ก็ต้องมีการกำหนดบทบาทที่ว่าต้องทำอะไรบ้าง บุคคลที่ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องทราบถึงบทบาทของตนเองว่ามีขอบเขตการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงไร เพื่อจะได้แสดงบทบาทให้เหมาะสม ถูกต้อง

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำท้องถิ่นและบทบาทของนายกเทศมนตรี

1. ความหมายบทบาทของผู้นำ

พรพรรณ สุทธานนท์ (2538 : 67) ได้กล่าวว่า บทบาทของผู้นำ หมายถึง แบบอย่างแห่งพฤติกรรม และสิ่งที่ปรากฏให้เห็นและชี้หรือแสดงถึงความดี หรือลักษณะประจำของบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้อิทธิพล หรือความสามารถในการจูงใจให้ผู้ร่วมงานร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

กวี วงศ์พุฒิ (2539 : 107-108) ได้รวบรวมบทบาทของผู้นำ ไว้ดังนี้

1. ลักษณะท่าทาง คือการวางตัวอย่างเหมาะสม ด้วยการแสดงออกโดยท่าทาง ท่วงที วาจาการปรากฏตัว และการประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม ซึ่งจะทำให้เกิดความประทับใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
2. ความกล้าหาญ มีความกล้าหาญทั้งกายและทางใจ คืออำนาจทางใจที่บุคคลสามารถควบคุมตัวเองได้ เมื่อตกอยู่ในอันตราย และสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ด้วยลักษณะอันสงบและมั่นคง
3. ความเด็ดขาด เป็นความสามารถตกลงใจอย่างทันท่วงที และประกาศข้อตกลงใจนั้น ๆ ในลักษณะที่ชัดเจนและมั่นคง สามารถปฏิบัติได้
4. ความไว้วางใจได้ เป็นความเชื่อมั่นในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ ได้อย่างเหมาะสมตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาในระดับที่สูงกว่า
5. ความอดทน คือ ความเข้มแข็งทางจิตใจและร่างกายในอันที่จะยืนหยัดต่อสู้กับความเจ็บปวด ความเหนื่อยยาก ความบีบคั้นและความยากลำบากต่าง ๆ
6. ความกระตือรือร้น คือการแสดงออกถึงความสนใจในงานอย่างจริงจัง และปฏิบัติอย่างจริงจัง และมองโลกในแง่ดีเสมอ
7. ความริเริ่ม คือการพิจารณาดูงานมีอะไรควรจะทำและจะเริ่มต้นปฏิบัติอย่างไรแม้ว่า จะยังไม่ได้รับคำสั่งก็ตาม
8. ความซื่อสัตย์ คืออุปนิสัยที่ถูกที่ควร และความประพฤติปฏิบัติอันถูกต้อง ความซื่อสัตย์ถือเป็นคุณลักษณะผู้นำที่ดีอย่างหนึ่ง
9. คุณพินิจ คือการเปรียบเทียบข้อเท็จจริง และหนทางแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ อย่างมีเหตุผลเพื่อประกอบการตกลงใจอันถูกต้อง
10. ความยุติธรรม คือคุณลักษณะความไม่ลำเอียงหรือมีอคติ และมีความมั่นคงในการบังคับบัญชาเกี่ยวกับการให้รางวัลและการลงโทษ จะต้องเป็นไปตามควรแก่กรณี

11. ความรู้ คือ สิ่งที่ทำให้ได้มาซึ่งข่าวสาร เรื่องราวที่เป็นไป ข้อเท็จจริง หลักการรวมทั้งทำให้รอบรู้ในวิชาชีพ

12. ความจงรักภักดี คือการมีความซื่อสัตย์มั่นคงต่อประเทศชาติ องค์การ หน่วยงานผู้บังคับบัญชา ผู้อาวุโส ผู้ได้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน

13. ความแนบเนียน คือ ความสามารถในการที่จะทำงานกับบุคคลอื่น ๆ ได้โดยไม่เกิดความขัดแย้งกัน ในแง่ของมนุษยสัมพันธ์ ความแนบเนียน รวมถึงความสามารถ ที่จะพูด และกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างเหมาะสม

14. ความไม่เห็นแก่ตัว คือการไม่หาความสะดวกสบายและความก้าวหน้า ให้แก่ตนเองโดยทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

สุชาติ รังสินันท์ (อ้างใน เดชศักดิ์ อังกลมเกลียว. 2542 : 14) กล่าวถึง บทบาทของผู้นำหรือผู้บริหาร โดยสรุปว่า ผู้นำหรือหัวหน้างานจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงกล่าวคือ จะเป็นผู้กำหนดทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน บทบาทของผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้จึง ได้แก่ การเป็นผู้เริ่มต้นหรือริเริ่มจากตัวผู้นำเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างและเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างจริงจังและสม่ำเสมอให้การปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพและสุดท้ายผู้นำต้องมี บทบาทในการติดตามงานและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบว่าการ นั้นเป็นไปตามแผนงานหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร

เปลี่ยน พากเพียร (2547 : 22-23) ได้สรุปบทบาทของผู้นำไว้ 4 ประการ คือ

1. เป็นผู้แนะแนวทาง (guide) เป็นผู้ให้คำแนะนำปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ คอบช่วยเหลือและวิเคราะห์ความต้องการของบุคคลในองค์กร และให้ข่าวสารแนะนำผู้ตาม ทั้งนี้ความเชื่อถือในตัวผู้นำจะอยู่ที่ความสามารถของผู้นำเอง

2. เป็นนักหุมนำสิ่งใหม่ (Initiator) เป็นผู้มีบทบาทในการริเริ่มทำสิ่งใหม่ ซึ่งช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

3. เป็นผู้จัดการกิจกรรมขององค์กร (promoter) เป็นผู้มีหน้าที่ในการ ก่อตั้งและบำรุงรักษาให้องค์กรยังคงอยู่ถาวรตลอดไปมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ ในองค์กร เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในองค์กร ให้การสนับสนุนกิจกรรมของสมาชิก เป็นต้น

4. เป็นสัญลักษณ์ (symbol) ผู้นำหรือผู้บริหารที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้ตาม และอุทิศตนเองในการทำงาน เมื่อเป็นที่ชื่นชมของบรรดาผู้ตามและถือว่าเขาเป็นแบบอย่าง

แล้ว ผู้นำก็จะเพิ่มความกระตือรือร้นและกระตุ้นให้ผู้ตามปฏิบัติตาม เมื่อผู้นำ ลดบทบาท
สัญลักษณ์ลง ผู้ตามก็จะหันไปสนใจตนเองแทน ความเป็นสัญลักษณ์ก็จะเสื่อมไป

สุพัตรา สุภาพ (2536 : 51-52) ได้สรุปเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำที่ดี ไว้ดังนี้

1. เชื้อมั่นในตนเอง
2. เข้าสังคมกับผู้อื่นได้
3. ประนีประนอม ปราศจากผลประโยชน์
4. รู้จักเพื่อร่วมงานที่ดีทุกแง่ทุกมุม รู้ขีดความสามารถและขีดจำกัด จะได้

แบ่งงานแก่ลูกน้องได้บังคับบัญชาตามความสามารถอย่างเหมาะสมเพื่อให้ทำงานอย่างมี
ประสิทธิภาพ

5. มีศิลป์ในการบังคับบัญชา รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา ห้ามในสิ่งที่ควรห้าม
ปล่อยในสิ่งที่ควรปล่อย และมีความเด็ดขาด หากผู้กระทำผิด ผิดระเบียบแบบแผนจนก่อให้เกิด
ความเสียหายต่อส่วนรวม

6. ตัดสินใจได้และกล้าตัดสินใจเมื่อได้พิจารณาอย่างรอบคอบ ผู้นำที่ไม่
ยอมตัดสินใจผู้อยู่ใต้บัญชาจะขาดความเชื่อถือ

7. รู้จักเสียสละ ความพอใจของตนเพื่อส่วนรวม

ทิตยา สุวรรณชฎ (2540 : 43) ได้สรุปฐานะตำแหน่งและบทบาททางสังคมไว้

ดังนี้

1. มีฐานะตำแหน่งอยู่จริงในทุกสังคม และมีอยู่ก่อนตัวคนจะเข้าไปครอง
2. มีบทบาทที่ควรจะเป็น (Ought – To – Be – Role) ประจำอยู่ในแต่ละ
ตำแหน่ง

3. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคมนั้น ๆ เป็นส่วนหนึ่งซึ่ง
สำคัญในการกำหนดฐานะตำแหน่งและบทบาทที่ควรจะเป็น

4. การที่คนเราจะทราบถึงฐานะตำแหน่งและบทบาทนั้น ได้มาจากสังคม
การณ์ในสังคม

5. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้น ไม่แน่นอนเสมอว่าจะเหมือนกับพฤติกรรม
นั้น ๆ ของคน ที่ครองฐานะตำแหน่งนั้น เพราะพฤติกรรมจริง ๆ นั้นเป็นผลของปฏิกริยาของ
คนที่ครองฐานะตำแหน่งที่มีบทบาทที่ควรจะเป็น บุคลิกภาพของตนเองและบุคลิกภาพของ
ผู้อื่นที่เข้าร่วมในพฤติกรรมและเครื่องกระตุ้น (Stimulus) ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิด
การติดต่อทางสังคม

สรุป บทบาทของผู้นำ หมายถึง แบบอย่างแห่งพฤติกรรม และสิ่งที่ปรากฏให้เห็น และชี้หรือแสดงถึงความดี หรือลักษณะประจำของบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้ อิทธิพล หรือความสามารถในการจูงใจให้ผู้ร่วมงานร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2. บทบาทของผู้นำท้องถิ่น

สุวัฒน์ มนต์ไพบูลย์ (2537 : 4) กล่าวว่าผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องใด เรื่องหนึ่งอันเป็นที่ต้องการในการดำเนินงานของกลุ่ม และสามารถใช้ความรู้นั้นช่วยให้กลุ่ม บรรลุวัตถุประสงค์ได้ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ผู้นำส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพเด่น มีความรู้ความสามารถเป็นพิเศษในกลุ่มคนหรือในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นผู้ที่สามารถจูงใจประชาชน ให้มีความคิดเห็นคล้อยตามและลงมือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง จนนำกลุ่มไปสู่จุดหมาย ปลายทางได้เป็นผลสำเร็จในที่สุด กลุ่มซึ่งอยู่ภายใต้การนำของผู้นำจะดำเนินงานไปอย่างมี ประสิทธิภาพหรือล้มเหลวก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำ ผู้นำจะมีอิทธิพลเหนือกว่าสมาชิก คนอื่นในกลุ่ม ความมีอิทธิพลของเขาคือสมาชิกของกลุ่มอาจ จะแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้คำแนะนำกระตุ้นเตือน ชักชวน เป็นต้น ผู้นำจะต้องมีทักษะในการใช้ความมีอิทธิพล ของเขาในสถานการณ์ที่เหมาะสมข้อสำคัญที่ควรระลึกไว้เสมอก็คือ ผู้นำที่ดีนั้นจะไม่ใช้อำนาจในการทำงานให้บรรลุผลแต่จะเป็นผู้นำที่สามารถชักจูงผู้อื่นให้มีจิตใจคล้อยตาม โดยการอาศัยเหตุผล

สมศักดิ์ ขาวลาภ (2544 : 13) กล่าวว่า ผู้นำ (Leader) กับ ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นการมองคนละด้าน คำว่า ผู้นำมองเน้นที่ตัวบุคคล ส่วนคำว่า ภาวะผู้นำ มองเน้นที่คุณลักษณะในตัวบุคคล เราสามารถให้คำนิยามของคำว่า ผู้นำ ได้โดยอาศัยหลัก ดังนี้คือ

1. ผู้นำ คือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มคนหลาย ๆ คนที่มีอำนาจอิทธิพล หรือความ สามารถในการจูงใจคนให้ปฏิบัติตามความคิดเห็นความต้องการ หรือคำสั่งของเขา ได้ ผู้นำมีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติคนหรือพฤติกรรมของผู้อื่น คำว่า “ผู้อื่น” ในที่นี้ไม่ได้ หมายความว่า “ผู้อื่น” ทุกคนในกลุ่มคนที่ผู้นำคนนั้นมีส่วนร่วม เพราะภาวะผู้นำมิได้เกิดขึ้น โดยอาศัยหลักการทั้งหมด หรือไม่กี่ไม่มีเลย แต่ภาวะผู้นำเกี่ยวกับความเป็นผู้นำมากหรือน้อย เพียงใด มากกว่าปริมาณคนที่เขานำ คือ อยู่ที่ความมากน้อยของอำนาจอิทธิพลหรือ ความสามารถในการจูงใจคน

2. ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอำนาจเหนือในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relation) ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการ 2 ทาง (Two-way Process) คือ ผู้นำมีอิทธิพลเหนือผู้ตามและในทำนองเดียวกัน บางคราวผู้ตามก็มีอิทธิพลเหนือผู้นำ ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำจึงเป็นผลรวมของเจตคติของสมาชิกในกลุ่มคนนั่นเอง งานวิจัยหลายเรื่องยืนยันว่า ผู้นำของกลุ่มคนที่มีเจตคตินิยมเผด็จการมักเป็นเผด็จการด้วย ส่วนผู้นำของกลุ่มคนที่มีเจตคตินิยมประชาธิปไตยก็มักเป็นคนที่มีความเป็นประชาธิปไตยด้วย

สมชัย รักวิจิตร (2541 : 12) มุ่งศึกษาว่าใครเป็นผู้นำที่แท้จริงในระดับหมู่บ้านและบทบาทที่ผู้นำในหมู่บ้าน ควรมีในการพัฒนาและรักษาความมั่นคงปลอดภัยของหมู่บ้านอย่างไร โดยใช้วิธีการแบบสังคมมิติ และพบว่าบุคคลที่ชาวบ้านยึดถือว่าเป็นผู้นำของเขาได้จะต้องเป็นผู้พิสูจน์ตัวเองว่า เป็นผู้ที่ชาวบ้านสมควรจะให้ความไว้วางใจ เป็นผู้ที่มีความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เป็นผู้ที่เต็มใจและมีขีดความสามารถที่จะอุทิศประโยชน์ได้มาก เพื่อให้เกิดผลดีกับส่วนรวม และยังพบว่าเพศชาย ได้รับเลือกเป็นผู้นำในหมู่บ้านมากกว่าเพศหญิงและผู้นำมักจะมีช่วงอายุระหว่าง 33 – 47 ปี มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีตำแหน่งหน้าที่ในหมู่บ้านมีการศึกษา มีความรู้ความชำนาญในเทคนิคบางอย่างตลอดจนมีความกระตือรือร้นมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงรวมทั้งมีความคิดริเริ่มในอะไรใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาและปรับปรุงหมู่บ้าน

กิติ ตย์คานนท์ (2543 : 21) ได้ให้ความหมายว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือได้รับการยกย่องขึ้นเป็นหัวหน้า และเป็นผู้ตัดสินใจ เนื่องจากเป็นผู้มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และจะพาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชน ไปในทางดีหรือทางชั่วก็ได้ การแบ่งประเภทของผู้นำชุมชน สามารถแบ่งได้ถึง 8 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. การแบ่งตามสถานะในชุมชน ได้แก่ ผู้นำที่เป็นทางการ และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ
2. การแบ่งผู้นำตามความสามารถเฉพาะตัวของผู้นำ ได้แก่ ผู้นำทางความคิด ผู้นำทางศีลธรรม ผู้นำทางด้านอาชีพ ผู้นำด้านการพูด ผู้นำที่สามารถประยุกต์งานราชการเข้ากับเป้าหมายเพื่อชาวบ้านได้ และผู้นำทางการประสานทรัพยากรภายในและภายนอกชุมชน
3. การแบ่งผู้นำตามลักษณะการปฏิบัติงาน ได้แก่ ผู้นำตามกฎหมาย ผู้นำที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว และผู้นำในลักษณะที่เป็นสัญลักษณ์
4. การแบ่งผู้นำตามลักษณะของพฤติกรรม ได้แก่ ผู้นำที่มุ่งแต่งงานเป็นสำคัญ และผู้นำที่ตระหนักถึงผลงานและความพอใจของทุกฝ่าย

5. การแบ่งผู้นำตามลักษณะการบริหารงาน ได้แก่ผู้นำแบบอัตตาธิปไตย ผู้นำแบบเสรี และผู้นำแบบประชาธิปไตย
6. การแบ่งผู้นำตามทฤษฎี 3 มิติของเร็ดคิต ได้แก่ ผู้นำแบบเอาเกณฑ์ ผู้นำแบบเอางาน ผู้นำแบบสัมพันธ์ และผู้นำแบบประสาน
7. การแบ่งผู้นำโดยคำนึงถึงสถาบันสังคม ได้แก่ ผู้นำในระบบเศรษฐกิจ ผู้นำในระบบเครือญาติ ผู้นำในระบบการปกครอง ผู้นำในระบบศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม และผู้นำในระบบการศึกษา
8. การแบ่งประเภทผู้นำตามลักษณะของการเกิดผู้นำ ได้แก่ ผู้นำที่เกิดจากการพัฒนาชุมชน และผู้นำการต่อสู้

การแบ่งประเภทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น จะแบ่งได้ 2 ประเภท ผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นทางการ และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้มีอายุ ผู้มีความรู้ดี ข้าราชการบำนาญ ผู้มีฐานะดี

สรุปได้ว่า ผู้นำ หมายถึง ผู้นำท้องถิ่น ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม มีจุดหมายในการทำงาน มีเป้าประสงค์ อันเป็นคุณสมบัติภายในตัวรวมทั้งมีความสามารถที่จะใช้ความรู้นั้นในการปฏิบัติงาน

3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของนายกเทศมนตรี

พิทักษ์ บุญเสรีรัฐ (2551 : 6-8) กล่าวว่า บทบาทของนายกเทศมนตรี ในการบริหารงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบของเทศบาลนั้น นายกเทศมนตรี เป็นหัวหน้าฝ่ายการเมือง และ การบริหาร นายกเทศมนตรี มีบทบาทหลายอย่าง เช่น บทบาทตามระเบียบข้อบังคับ กฎหมายบ้านเมืองกำหนด บทบาทตามจารีตประเพณีของท้องถิ่น ซึ่งบทบาทของนายกเทศมนตรี พอจำแนกได้ดังนี้คือ

1. บทบาทของนายกเทศมนตรีในการบริหารงานเทศบาลมีหน้าที่ดังนี้

1.1 มีหน้าที่ในการวางนโยบายในการบริหารงานของเทศบาล

นายกเทศมนตรีจึงเป็นหัวหน้าในการบริหารงานและเป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารงานของเทศบาล เพราะการดำเนินงานต่าง ๆ ของเทศบาลนั้น จำเป็นต้องมีโครงการเป้าหมาย ตลอดจนวัตถุประสงค์ในการบริหารไว้ด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ หน้าที่อันสำคัญของนายกเทศมนตรี ก็ได้แก่การกำหนดนโยบายในการบริหารเทศบาล ส่วนวิธีการในการพิจารณากำหนดนโยบายในการบริหารนั้น อาจได้รับการแนะนำ ข้อคิดเห็นจากสมาชิกสภาเทศบาล หรือปลัดเทศบาล หรือพนักงานเทศบาลตำแหน่งอื่น ตลอดจนบุคคลภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหาร

เทศบาล เมื่อนายกเทศมนตรีได้พิจารณากำหนดนโยบายแล้วก็เสนอให้สภาเทศบาลให้ความเห็นชอบ

1.2 หน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจให้เป็นไปตามนโยบาย เมื่อสภาเทศบาลได้ให้ความเห็นชอบแล้ว เป็นหน้าที่ของนายกเทศมนตรีจะต้องนำนโยบายนั้นมาปฏิบัติให้บังเกิดผลดีที่สุด และให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานซึ่งโดยปกติแล้ว นายกเทศมนตรีจะเป็นผู้มอบหมายให้พนักงานเทศบาลเป็นผู้นำนโยบายที่ตนวางไว้แล้วไปปฏิบัติตามภารกิจ นายกเทศมนตรีมีหน้าที่ควบคุมให้การปฏิบัติงานของเทศบาลเป็นไปตามเป้าหมายแห่งนโยบายนี้ นายกเทศมนตรีจึงต้องมีเจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือ มีอำนาจในการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการบังคับบัญชาบรรดาเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน รวมทั้งมีหน้าที่ที่จะต้องชี้แจงนโยบาย หรืออภิปรายข้อซักถามเกี่ยวกับการบริหารงานของเจ้าหน้าที่ตามนโยบายนั้นแก่ฝ่ายสภาเทศบาล เป็นต้น

1.3 หน้าที่ในการจัดทำงบประมาณหน้าที่ในการจัดทำงบประมาณนี้ นับได้ว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งของนายกเทศมนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบการบริหารงานของไทย ทั้งนี้ในการที่นายกเทศมนตรีต้องเป็นผู้นำ ในการบริหารงานของเทศบาล ในการพิจารณาว่าโครงการนโยบายนั้น ก็ต้องสอดคล้องกับการจัดทำงบประมาณ เพราะว่าแม้มีโครงการหรือ นโยบายที่ดีแล้ว แต่ไม่มีเงินในโครงการนั้น ๆ ก็ไม่มีทางจะประสบผลสำเร็จได้ ฉะนั้นการกำหนดงบประมาณจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งของเทศบาล ทั้งนี้ เพราะว่า งบประมาณนั้นเป็นแผนการจัดสรรเงินที่สำคัญของเทศบาล โดยรวบรวมรายได้ที่คาดว่าจะได้รับ และรายจ่ายที่ประมาณว่าจะใช้จ่าย หรืออีกนัยหนึ่งก็หมายถึงการกำหนดงานที่จะจัดทำ และวิธีการที่จะใช้จ่ายเงินในงานนั้น ดังนั้น งบประมาณจึงมิใช่มีความหมายเฉพาะแต่การแสดงรายการเงินรับเงินจ่ายเท่านั้น แต่ถือว่าเป็นแผนการบริหารงานของเทศบาลในรอบปีหนึ่ง

2. บทบาทในฐานะตัวแทนของประชาชน เช่น มีหน้าที่ในฐานะตัวแทนของประชาชน นายกเทศมนตรีจะต้องมีความใกล้ชิดกับประชาชน เข้าหาประชาชนในโอกาสต่าง ๆ ได้แก่ การออกเยี่ยมเยียนไปงานรับเชิญในโอกาสต่าง ๆ เพื่อจะได้ทำความรู้จักประชาชนทุกสาขาอาชีพ รู้ทุกข์สุข ความต้องการต่าง ๆ ของประชาชน ตลอดจนจะได้รับทราบข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่นอย่างจริงจัง การเป็นผู้นำในการทำ ประโยชน์แก่ท้องถิ่นการใกล้ชิดกรณีพิพาท บทบาทของคณะเทศมนตรีในฐานะตัวแทนของประชาชน จึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องดำเนินการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชนนั่นเองจากการศึกษาแนวคิดบทบาทหน้าที่ของ

นายกเทศมนตรี ในรูปแบบการปกครองแบบเทศบาลซึ่งเป็นตำแหน่งหรือสถานภาพหนึ่งในสังคม ที่ต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ติดอยู่กับตำแหน่งหรือสถานภาพนั้น ๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้นำ มาเป็นกรอบในการกำหนดบทบาท คือ หน้าที่ที่ควรปฏิบัติในตำแหน่งนายกเทศมนตรีในด้านการบริหาร คือ การกำหนดนโยบาย การวางแผนการควบคุมกำกับดูแลการดำเนินงานของเทศบาล และการจัดทำงบประมาณตามกฎหมายกำหนดไว้

3. บทบาทหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น มีหน้าที่ในฐานะหัวหน้าส่วนราชการที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเป็นไปตามแผนพัฒนาของเทศบาลที่ได้กำหนดไว้

สรุป แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของนายกเทศมนตรี เป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งของผู้นำท้องถิ่น ตามการกระจายอำนาจการปกครอง โดยมีหน้าที่ เช่น บทบาท หน้าที่ในการบริหารเทศบาล และบทบาทในฐานะตัวแทนของประชาชน เป็นต้น

จากนักวิชาการ ตลอดจนทั้งแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาได้นำมาบูรณาการ โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตามหลักกฎหมายแผนพัฒนาเทศบาลในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 เป็นกรอบแนวคิดหลักในการศึกษาครั้งนี้ (แผนพัฒนาเทศบาลตำบลนามนประจำปีงบประมาณ 2552, 2552 : 8-10)

สรุป ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของนายกเทศมนตรีตำบลนามน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนามน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีต่อบทบาทในการบริหารงานของนายกเทศมนตรีตำบลนามน ใน 7 ด้าน คือ

1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง นายกเทศมนตรีมีบทบาท เช่น การบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และการระบายน้ำ ให้สามารถใช้งานได้ และพัฒนาสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา ภายในหมู่บ้านให้ใช้งานได้ เป็นต้น

2 ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต หมายถึง นายกเทศมนตรีมีบทบาท เช่น ส่งเสริมกีฬา และการออกกำลังกายให้แก่ประชาชนทุกคนในชุมชน และมีมาตรการป้องกัน และระงับโรคติดต่อภายในชุมชน เช่น โรคเอดส์ โรคติดต่อร้ายแรงอื่น ๆ เป็นต้น

3. ด้านจัดระเบียบชุมชน สังคมและรักษาความสงบเรียบร้อย หมายถึง นายกเทศมนตรีมีบทบาท เช่น จัดให้มีการฝึกอบรมการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน และสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยภายในชุมชน เป็นต้น

4. ด้านการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว หมายถึง นายกเทศมนตรีมีบทบาท เช่น ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่สำคัญภายในชุมชน และปรับปรุงตลาดสด ให้มีความสะอาด ปลอดภัยและถูกสุขอนามัย เป็นต้น

5. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง นายกเทศมนตรีมีบทบาทเช่น สนับสนุนบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนให้เด็กและเยาวชน รู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เป็นต้น

6. ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง นายกเทศมนตรีมีบทบาท เช่น ทำนุบำรุงศาสนา บูรณปฏิสังขรณ์ โบรต วิหาร ภูมิจึงษ์ที่ชำรุดทรุดโทรม ให้สามารถใช้งานได้ และสนับสนุนให้ประชาชนเข้าวัดฟังธรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วัดเช้าพรรษา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันพระ เป็นต้น

7. ด้านการบริหารจัดการและสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการ หมายถึง นายกเทศมนตรีมีบทบาท เช่น สนับสนุน โครงการของรัฐบาล เช่น โครงการชุมชนพอเพียง และสนับสนุน โครงการแจกเบี้ยยังชีพให้แก่ ผู้สูงอายุที่อายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ทุกคน เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง

ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ให้ความหมายของการกระจายอำนาจการปกครอง ดังนี้คือ

โกวิท พวงงาม (2546 : 29) กล่าวว่า คำว่าการกระจายอำนาจหรือการกระจายอำนาจทางการปกครอง (Decentralization) เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการปกครองประเทศ กล่าวคือการที่รัฐบาลมีหน้าที่รับผิดชอบในการปกครองประเทศ จำเป็นที่รัฐบาลต้องใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นจำนวนมาก ต้องดูแลให้ทั่วถึง สร้างสรรค์ความเจริญให้กับชุมชนและท้องถิ่นต่าง ๆ แต่เนื่องจากรัฐมีพื้นที่กว้างขวาง การดูแลไม่ทั่วถึง การพัฒนามีความล่าช้า ไม่สามารถสนองตอบกับความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลจึงต้องแบ่งเบาระยะของตนเอง โดยการสร้างกลไกหรือหน่วยการปกครองให้กระจายไปตามชุมชนต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ทั้งนี้เพื่อดำเนินการปกครองให้ทั่วถึงและเกิดผลดีแก่ประชาชน

การแบ่งเบาระดับดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดรูปแบบหรือวิธีการในทางการปกครองขึ้น เรียกว่า “การกระจายอำนาจหรือการกระจายอำนาจทางการปกครอง”

การกระจายอำนาจทางการปกครองพิจารณาได้เป็น 2 วิธีคือ (โกวิทช์ พวงงาม. 2546 : 26)

1. การแบ่งอำนาจทางการปกครอง (Deconcentralization) เป็นวิธีการเบื้องต้นของการกระจายอำนาจทางการปกครอง โดยยังมีการสงวนอำนาจรัฐบาลกลางอยู่ กระจายอำนาจหรือแบ่งอำนาจเฉพาะการบริหารเท่านั้น เช่น การมอบอำนาจในการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจ จากรัฐบาลกลางไปให้เจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาคหรือเขตพื้นที่ต่าง ๆ ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล การแบ่งอำนาจทางการปกครองดังกล่าวเจ้าหน้าที่ที่ไปประจำอยู่ ณ เขตพื้นที่ต่าง ๆ ก็คือข้าราชการที่ได้รับการแต่งตั้งและถูกควบคุมให้อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลนั่นเอง นอกจากนี้ในการบริหารหรือดำเนินการก็เป็นการบริหารตามนโยบายหรือคำสั่งของรัฐบาลกลางโดยรัฐบาลกลางเป็นผู้พิจารณาแต่งตั้งและจัดสรรงบประมาณ การแบ่งอำนาจทางการปกครองแบบนี้จะเกิดระบบการปกครองท้องถิ่นขึ้นได้เหมือนกัน แต่เป็นการปกครองท้องถิ่นที่เรียกว่า Local State Government หรืออาจเรียกว่า การปกครองท้องถิ่นโดยราชการ เช่น รูปแบบการปกครองจังหวัด อำเภอ ของประเทศไทยในปัจจุบัน

2. การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง (Devolution) เป็นขั้นตอนของการกระจายอำนาจทางการปกครองหรือที่เรียกว่า Decentralization ซึ่งเพ่งเล็งถึงการมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ปกครองตนเองอย่างแท้จริง เป็นระบบการกระจายอำนาจการบริหาร และการบริหารการกระจายอำนาจทางการเมือง การกระจายอำนาจในลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นการให้อำนาจแก่ประชาชนเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปปกครอง มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย อำนาจในการเก็บรายได้และอำนาจในการออกกฎหมายบังคับของท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นการกระจายอำนาจที่มุ่งประสงค์จะให้ประชาชนมีบทบาทในการปกครองตนเองอย่างแท้จริง และหลักการมอบอำนาจ เช่นนี้จะเกิดระบบการปกครองท้องถิ่นที่เรียกว่า (Local Self Government) หรือที่เรียกว่าการปกครองท้องถิ่น โดยประชาชน การปกครองท้องถิ่นในลักษณะที่กล่าวนี้ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

ชัยยุทธ รัตนพุ่มวรรณ (อ้างถึงใน วรชินทร์ สุวรรณชัยรบ. 2549 : 9 – 12) ได้สรุปลักษณะการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นและความจำเป็นในการจัดการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ลักษณะการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ในระบบประชาธิปไตยของประเทศไทย มีการแบ่งลักษณะการบริหารราชการออกเป็น 3 ส่วน คือ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาคและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น การบริหารส่วนท้องถิ่น คือ กิจการงานบางประการที่รัฐมอบหมายให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นรับไปบริหารงานเอง ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 69 บัญญัติไว้ว่า “ท้องถิ่นใดที่เห็นสมควรจัดให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นให้จัดระเบียบการปกครองเป็นราชการส่วนท้องถิ่น”

ลักษณะของการมอบอำนาจให้ประชาชนปกครองให้ช่วยกันคิดริเริ่มหรือตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนได้ส่วนเสียของตนนี้ เป็นลักษณะของการกระจายอำนาจ (Decentralization) ลักษณะนี้ทำให้เกิดมีการปกครองตนเองและความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่ก็ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของรัฐตามสมควร เนื่องจากส่วนท้องถิ่นเป็นงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นและมีเจตนาจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานให้มาก ดังนั้นการจัดรูปแบบองค์กรและบริหารงานต่าง ๆ จึงแตกต่างไปจากการบริหารราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กล่าวคือ รูปแบบของการปกครองท้องถิ่นมีหลักการที่คล้ายคลึงกับรูปแบบการปกครองประเทศ คือให้มีฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ

2. ความจำเป็นในการจัดการปกครองท้องถิ่น

ในสังคมใดก็ตามโดยเฉพาะสังคมประชาธิปไตย การสนับสนุนของประชาชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งและวิธีการหนึ่งที่เป็นจำเป็นสำหรับระบอบประชาธิปไตย คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะความต้องการในการเลือกตัวแทนของตนเพื่อดำเนินการ ถึงแม้ว่ารัฐบาลในแต่ละประเทศจะมีแนวโน้มในการกระชับและรวมอำนาจการปกครองสู่ศูนย์กลางเพื่อประโยชน์ในแง่เสถียรภาพความมั่นคง หรือโอกาสพัฒนาเศรษฐกิจสังคมโดยส่วนรวมก็ตาม แต่โดยที่การรวมอำนาจในลักษณะเช่นนี้ ไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความต้องการระดับท้องถิ่นได้อย่างครอบคลุมบางส่วน ขณะเดียวกันรัฐบาลกลางก็จำเป็นต้องจัดให้มีการกระจายความรับผิดชอบและอำนาจในการปกครองตนเองให้แก่ท้องถิ่นด้วย

3. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นผลที่เกิดจากความจำเป็นของรัฐบาลในการ

กระจายอำนาจการปกครองบางส่วน โดยให้ท้องถิ่นดำเนินการบางอย่างได้ด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นเอง การปกครองท้องถิ่นจึงมิใช่การปกครองโดยอิสระอย่างสิ้นเชิงหรือมิใช่การปกครองที่เกิดจากสิทธิของชุมชนท้องถิ่น แต่เป็นผลที่เกิดจากรัฐเป็นผู้ให้การปกครองท้องถิ่น

สรุป การกระจายอำนาจหมายถึงการกระจายอำนาจทางการปกครองให้แก่ประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพื่อดำเนินการปกครองให้ทั่วถึงและเกิดผลดีแก่ประชาชน เป็นการแบ่งเบาระบบการปกครองของรัฐบาลกลาง

2. หลักการกระจายอำนาจ

มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ (สถาบันดำรงราชานุภาพ. 2539 : 12)

1. หลักมีความเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจการปกครองนั้น จะต้องมีการเป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์การของรัฐบาลกลาง การมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากนี้ ก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน องค์การเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

2. หลักมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจการปกครอง เพราะหากองค์การนั้นไม่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์การเช่นนี้ก็จะมิได้ลักษณะไม่ผิดไปจากหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางที่ประจำอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติภารกิจตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดคน โยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่มีข้อน่าสังเกตว่า อำนาจอิสระขององค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพอสมควรไม่มากเกินไป (Unit and Sovereignty) ของประเทศหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง องค์กรปกครองท้องถิ่นมิใช่สถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยเป็นของตนเอง หากแต่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้ และมีองค์การที่จำเป็นสำหรับหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติและบริหารกิจการมอันเป็นหน้าที่ของตนเท่านั้น

3. หลักประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและผู้นำที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของประชาชนนั้น อาจทำได้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรปกครองท้องถิ่นมากกว่านั้น ถึงกับสมัครเข้ารับ

เลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อให้ได้มีโอกาสเข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจจะทำได้

4. หลักมีงบประมาณของตนเอง องค์กรปกครองท้องถิ่น ต้องมีอำนาจในการจัดเก็บและบริหารรายได้ด้วยตนเองนี้ เป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งหมดตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บรายได้ การบริหาร และการบริการประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

สรุป หลักการกระจายอำนาจมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการคือ มีความเป็นนิติบุคคลมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหาร และผู้ทำหน้าที่นิติบัญญัติ และหลักการมีงบประมาณเป็นของตนเอง

3. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายด้านการปกครองท้องถิ่น ไว้ดังนี้
ชวงส์ ฉายะบุตร (2539 : 20) สรุปหลักการปกครองท้องถิ่นได้ในสาระสำคัญดังนี้

1. การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย จัดเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคืออำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่น จะต้องมิชอบเขตพอดรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่น ก็จะกลายสภาพเป็นรัฐอธิปไตย เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความเจริญ และความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง

4. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่น จัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือองค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ

อรนุช นิยะโมสถ (2547 : 7-8) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึงการปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่างซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่น ทำกันเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ (Efficiency) และมีประสิทธิผล (Effectiveness) ตรงกับความประสงค์ของ ประชาชน โดยเหตุผลที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบถึงความต้องการของ ท้องถิ่นได้ดีกว่าบุคคลอื่น ๆ และย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของ ตนเองและมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร

อุทัย หิรัญโค (2523 : 4) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น คือการปกครองที่ รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินการ บางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมี การจัดเป็นองค์การ มีเจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มี ความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม ปราศจากความควบคุมของรัฐบาลได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

สรุปลักษณะการปกครองท้องถิ่น หมายถึงการปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินการบางอย่าง โดยดำเนินการ กันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การ มี เจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการ บริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

4. หลักการปกครองท้องถิ่น

ประหยัด หงษ์ทองคำ (2546 : 37-39) ได้ประมวลหลักการปกครองท้องถิ่นใน สาระสำคัญ ดังนี้

1. การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านี้อาจมีความแตกต่างกันใน ด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทย จัดเป็นกรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วน ตำบล และเมืองพัทยา ตามเหตุผลดังกล่าว

2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ใน การปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคืออำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมี ขอบเขตพอควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่าง

แท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ก็จะกลายสภาพเป็นรัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับสุขาภิบาล เป็นต้น

3.2 สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คืออำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

4. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือในแบบกรุงเทพมหานคร จะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหาร สภากรุงเทพ ฯ จะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น จากแนวความคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้น ที่จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่น มาบริหารงานเพื่อให้สมเจตนารมณ์และความต้องการของชุมชน และอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจในระบบและกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงอีกด้วย

สรุป หลักการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้คือ การปกครองของชุมชน หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง และประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น

5. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล

วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ (2549 : 430-444) ได้กล่าวถึงการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลไว้ดังนี้ เทศบาลได้เกิดขึ้นมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476 เทศบาลเป็นรูปการปกครองท้องถิ่นไทยที่สมบูรณ์แบบซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับหลักการกระจายอำนาจมากที่สุด และได้กำหนดโครงสร้างของเทศบาลเป็นไปในทำนองรัฐบาลในระบบรัฐสภาต่อมาเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะรูปแบบประธานาธิบดีเป็นรูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริงในรูปแบบเทศบาล ในปัจจุบันดำเนินการตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กับฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งได้กำหนดรายละเอียดการปกครอง และวิธีการบริหารงานไว้ ดังนี้

1. การจัดตั้งเทศบาล ตามกฎหมายเทศบาล แบ่งเทศบาลเป็น 3 ประเภท ซึ่งเป็นการแบ่งตามขนาดเล็กลใหญ่ของชุมชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ตามสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกัน เพื่อให้การดำเนินกิจการของเทศบาลเหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น เรียงตามลำดับเล็กลใหญ่ ดังนี้ เทศบาลตำบล เป็นเทศบาลขนาดเล็ก เทศบาลเมืองเป็นเทศบาลขนาดกลาง และเทศบาลนครเป็นเทศบาลขนาดใหญ่

การจัดตั้งเทศบาลนั้นจัดตั้งเป็นแห่ง ๆ ไปการยกฐานะของท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลนั้นถือความสำคัญของท้องถิ่นจำนวนและความหนาแน่นของราษฎรในชุมชนนั้น และรายได้ที่คาดว่าจะสามารถจัดเก็บ มาเป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่บังคับไว้ตามกฎหมาย ซึ่งจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.1 เทศบาลตำบล กฎหมายเทศบาลมิได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้

โดยเฉพาะเกี่ยวกับจำนวนราษฎร ความหนาแน่นของราษฎร และรายได้ของท้องถิ่น เหมือนกับเทศบาลประเภทอื่นกฎหมายเทศบาลบัญญัติว่า เทศบาลตำบล ได้แก่อำเภอให้ทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล การจัดทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย นั้น ให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วยดังนั้นการยกฐานะท้องถิ่นใดขึ้นเป็นเทศบาลจึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของรัฐบาลที่จะพิจารณาตามที่เห็นสมควร ซึ่งจะต้องเป็นท้องถิ่นที่มีราษฎรอยู่มาก และมีความเจริญพอสมควร

1.2 เทศบาลเมือง การจัดตั้งเทศบาลเมืองทำได้ 2 กรณี คือ

1.2.1 ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดทุกแห่ง โดยจัดทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทยจัดตั้งเป็นเทศบาลเมือง เว้นแต่จะตั้งเป็นเทศบาลนครก็ได้แต่

จะตั้งเป็นเทศบาลตำบลไม่ได้

1.2.2 ท้องถิ่นอื่นๆ นอกจากท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด จะจัดตั้งเป็นเทศบาลเมืองไม่ได้ เว้นแต่ต้องเข้าหลักเกณฑ์ ดังนี้

- 1) เป็นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป
- 2) มีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ที่บังคับไว้สำหรับ

เทศบาลเมือง เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวก็ให้ดำเนินการเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง

1.3. เทศบาลนคร ท้องถิ่นที่จะจัดตั้งเป็นเทศบาลนครต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.3.1 เป็นชุมชนที่มีราษฎรอยู่ตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป

1.3.2 มีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ที่บังคับไว้สำหรับ

เทศบาล เมื่อเข้าตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวก็ให้ดำเนินการเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย ยกฐานะเป็นเทศบาลนครท้องถิ่นที่จะยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลนั้นจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ที่ กฎหมายกำหนดไว้ และการจัดตั้งจะต้องจัดทำเป็น ประกาศกระทรวงมหาดไทย โดยประกาศ กระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย และเมื่อเป็นเทศบาลแล้วก็มีสภาพ เป็นทววงการเมือง ซึ่งเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายด้วย

2. การจัดองค์การและการบริหาร กฎหมายเทศบาลได้กำหนดรูปแบบ โครงสร้างการจัดองค์การและการบริหาร เทศบาลจำลองรูปแบบการปกครองแบบ ประชาชนาธิบดีกล่าวคือมีนายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงและสมาชิกสภาเทศบาลก็ มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเช่นกัน องค์การของเทศบาลประกอบด้วย สภา เทศบาล และคณะนายกเทศมนตรี

2.1 สภาเทศบาล สภาเทศบาล ประกอบด้วยสมาชิกที่ราษฎรเลือก ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลมีจำนวนจำกัดไว้ตามประเภท เทศบาล ดังนี้ 1) เทศบาลตำบลมีสมาชิกจำนวน 12 คน 2) เทศบาลเมืองมีสมาชิกจำนวน 18 คน และ 3) เทศบาลนครมีสมาชิกจำนวน 24 คน

2.2 นายกเทศมนตรี ให้มีนายกเทศมนตรีคนหนึ่ง ซึ่งมาจากการ เลือกตั้งโดยตรงจากราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีให้ กระทำโดยวิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ และนายกเทศมนตรีดำรงตำแหน่ง นับตั้งแต่วันเลือกตั้งและมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปีนับตั้งแต่วันเลือกตั้งแต่จะดำรง

ตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้เมื่อนายกเทศมนตรีพ้นจากตำแหน่งให้จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ภายใน 45 วันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งนายกเทศมนตรีอาจแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของเทศบาลตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมายได้ตามจำนวนดังต่อไปนี้ 1) เทศบาลตำบลให้มีรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน 2 คน 2) เทศบาลเมืองให้มีรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน 3 คน และ 3) เทศบาลนครให้มีรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน 4 คน

นายกเทศมนตรีที่จะเข้ารับหน้าที่ต้องแถลงนโยบายต่อสภาเทศบาลโดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจทั้งนี้ภายใน 30 วันนับตั้งแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี คณะเทศมนตรีมีอำนาจควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเทศบาลกล่าวคือมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำงบประมาณควบคุมดูแลการบริหารของเทศบาลให้เป็นไปตามนโยบายและดูแลการปฏิบัติการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติรวมทั้งการสั่งอนุญาตต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลนอกจากนี้คณะเทศมนตรียังมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องถิ่นโดยมีอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและกำนันอีกด้วยการบริหารงานของเทศมนตรีมีนายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้าและถือว่าเทศมนตรีทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน ส่วนในการปฏิบัติงานประจำของเทศบาลนั้นมีพนักงานเทศบาลเป็นผู้ปฏิบัติกิจการของเทศบาล โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชาในงานประจำทั่วไปของเทศบาล

นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย เทศบัญญัติ และนโยบาย
2. สั่ง อนุญาตและอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล
3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรีที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรี

4. วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
5. รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติและกฎหมายอื่นนายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรีต้องไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

6.1 ดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่อื่นใดในส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ การพาณิชย์ของเทศบาล บริษัทที่เทศบาลถือหุ้น หรือตำแหน่ง

ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

6.2 รับเงินหรือประโยชน์ใดๆเป็นพิเศษจากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ การพาณิชย์ของเทศบาล หรือบริษัทที่เทศบาลถือหุ้น นอกเหนือจากที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ การพาณิชย์ของเทศบาลหรือบริษัทที่เทศบาลถือหุ้นปฏิบัติกับบุคคลในธุรกิจการงานตามปกติ

6.3 เป็นคู่สัญญาหรือเป็นผู้มีส่วนไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่ทำกับเทศบาลหรือการพาณิชย์ของเทศบาล หรือบริษัทที่เทศบาลถือหุ้นข้อความดังกล่าวข้างต้นมิให้ใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลดังกล่าวได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จบำนาญหรือเงินปี พระบรมวงศานุวงศ์หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกันและมีให้ใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลดังกล่าวรับเงินตอบแทนค่าเบี้ยประชุมหรือเงินอื่นใดเนื่องจากการดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา วุฒิสภา ผู้แทนราษฎร หรือสภาเทศบาล หรือสภาท้องถิ่นอื่น หรือกรรมการที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็น โดยตำแหน่ง

2.3 การแบ่งส่วนราชการของเทศบาล

2.3.1 สำนักปลัดเทศบาล

2.3.2 ส่วนราชการอื่นตามที่นายกเทศมนตรีประกาศกำหนดโดยความ

เห็นชอบของกระทรวงมหาดไทย

การกำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักปลัดเทศบาลและส่วนราชการอื่นตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่นายกเทศมนตรีประกาศ โดยความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทย ให้มีปลัดเทศบาลคนหนึ่ง เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาลและลูกจ้าง รองจากนายกเทศมนตรี และรับผิดชอบควบคุมดูแลราชการประจำของเทศบาลให้เป็นไปตามนโยบาย และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่นายกเทศมนตรีมอบหมาย

สรุป การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล เป็นการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง โดยเทศบาลจัดตั้งตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476 เทศบาลเป็นรูปการปกครองท้องถิ่นไทยที่สมบูรณ์แบบซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับหลักการกระจายอำนาจมากที่สุด และได้กำหนดโครงการของเทศบาลประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญคือ ฝ่ายบริหาร ได้แก่ คณะนายกเทศมนตรี และฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

สภาพพื้นที่ของเทศบาลตำบลนามน

1. ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลนามน ข้อมูลทั่วไปประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้คือ

1.1 ลักษณะที่ตั้ง เทศบาลตำบลนามนมีพื้นที่ในความดูแล 8.02 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน 17 ชุมชน อยู่ห่างจากอำเภอนามน 80 เมตร อยู่ห่างจากจังหวัด กาฬสินธุ์ 45 กิโลเมตร

1.2 ประชากร ประชากร (Population) ได้แก่ บัญชีรายชื่อหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลนามน จำนวน 1,854 ครัวเรือน (ข้อมูลจากสำนักงานทะเบียน 27 กุมภาพันธ์ 2552)

1.3 ภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเนินภูเขา ลักษณะดินปนทราย น้ำซึมได้เร็ว

1.4 ภูมิอากาศ เป็นแบบมรสุมเขตร้อน อุณหภูมิเฉลี่ย 28C

1.5 ด้านเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ มีรายได้ต่อปี 15,000 บาท / คน / ปี

1.6 ด้านศาสนา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 98% และศาสนาอื่น 2%

1.7 ด้านงบประมาณ ปี 2552 มีงบประมาณตั้งจ่ายไว้ 38,123,000 บาท

1.8 โครงสร้างเทศบาล ในการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2550 นั้นเป็นการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง 1 คน และสมาชิกสภาเทศบาล 12 คน คณะผู้บริหารประกอบด้วย นายกเทศมนตรี 1 ท่าน รองนายกเทศมนตรี 2 ท่าน เลขานุการนายกเทศมนตรี 1 ท่าน และที่ปรึกษานายกเทศมนตรี 1 ท่าน

1.9 การแบ่งส่วนราชการของเทศบาล มีดังนี้ 1) สำนักปลัดเทศบาล 2) กองคลัง 3) กองช่าง 4) กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 5) กองการศึกษา นอกจากนี้ยังมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาล จำนวน 3 ศูนย์

1.10 อัตรากำลังข้าราชการพนักงานเทศบาล ประกอบด้วย 1) ข้าราชการพนักงานเทศบาลสามัญ จำนวน 18 คน 2) ลูกจ้างประจำ จำนวน 5 คน 3) พนักงานจ้างตามภารกิจ จำนวน 32 คน และพนักงานจ้างทั่วไป จำนวน 32 คน

1.11 แผนพัฒนาเทศบาลตำบลนามน แบ่งออกได้ในแต่ละด้าน ดังนี้คือ

1.11.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีภารกิจที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ให้มีและบำรุงทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ

2) ด้านการสาธารณสุขโลก และการก่อสร้างอื่น ๆ

3) การควบคุมอาคาร

1.11.2 ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีภารกิจที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) การจัดการศึกษา

2) การส่งเสริมกีฬา

3) การป้องกันและระงับโรคติดต่อ

4) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

5) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ

1.11.3 ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และรักษาความสงบเรียบร้อย มี

ภารกิจที่ดังนี้

1) การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

2) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3) การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

1.11.4 ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว มีภารกิจที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ด้านการพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุน

2) การส่งเสริมการท่องเที่ยว

3) การส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพ

1.11.5 ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น บำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.11.6 ด้านการการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น การบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

1.11.7 ด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ให้การสนับสนุนกิจกรรมด้านการศึกษา การศาสนา การส่งเสริมอาชีพ การกีฬา การอนามัยให้แก่หน่วยงานหรือส่วนราชการในพื้นที่เขตเทศบาล

2) สนับสนุนโครงการหรือนโยบายของรัฐบาล และของจังหวัดหรือส่วนราชการอื่น ๆ

การดำเนินการของเทศบาลตำบลนามนในภารกิจด้านต่าง ๆ นั้น โดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาล ซึ่งพิจารณาจากความเห็นและความต้องการจากการสำรวจและขอทราบความคิดเห็นจากคณะกรรมการชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนต่าง ๆ อีกทั้งได้ดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาอำเภอจังหวัดและนโยบายของรัฐบาล

1.11.8 ภารกิจหลัก และภารกิจรองที่เทศบาลตำบลนามนจะดำเนินการ ภารกิจที่เทศบาลตำบลนามนจะดำเนินการในการพัฒนาและกำหนดแนวทางปฏิบัติโดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

1) ภารกิจหลัก เช่น

- 1.1) การปรับปรุงพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
- 1.2) การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ
- 1.3) การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
- 1.4) การพัฒนาการเมืองและการบริหาร

2) ภารกิจรอง เช่น

- 2.1) การส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
- 2.2) การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- 2.3) ส่งเสริมการกีฬา
- 2.4) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 2.5) การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- 2.6) การป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 2.7) การส่งเสริมการเกษตร
- 2.8) การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีของท้องถิ่น

สรุป สภาพพื้นที่ของเทศบาลตำบลนามน ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป เช่น ลักษณะที่ตั้ง ประชากร ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของเทศบาลตำบลนามน เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชัยยศ ทะไกรราช (2547 : 60-61) ได้ศึกษา บทบาทของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า

1. บทบาทของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการเมืองและการปกครอง ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการลงทุน ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านบริหารจัดการ และด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ตามลำดับ

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อบทบาทของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

3. สำหรับข้อเสนอแนะ ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ เช่น ด้านการเมืองการปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน ให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น

วิโรจน์ เจริญศิริ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติประชาชนต่อบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารเทศบาลเมืองน่าน จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า

1. ทัศนคติประชาชนต่อบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารเทศบาลเมืองน่าน จังหวัดน่าน โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการลงทุน ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านบริหารจัดการ และด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ตามลำดับ

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อบทบาทที่เป็นจริงของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน

3. สำหรับข้อเสนอแนะ ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เทศบาลควรจัดวางระบบระบายน้ำในเขตเทศบาลให้สามารถระบายน้ำได้สะดวก และป้องกันน้ำท่วมขังในฤดูฝน

อนุชิน บุญมาก (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ บทบาทในการบริหารงานของนายกเทศมนตรีเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผล การศึกษา พบว่า

1. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทในการบริหารงานของ นายกเทศมนตรีเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการลงทุนและการพาณิชย์ ด้านรักษาความสงบ เรียบร้อยในชุมชน ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านบริหารจัดการ และด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ตามลำดับ

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการบริหารงานของ นายกเทศมนตรีไม่แตกต่างกัน

3. สำหรับข้อเสนอแนะ ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ เช่น ด้านส่งเสริมคุณภาพ ชีวิต เทศบาลควรจัดฝึกอบรม จัดทัศนศึกษาดูงานเกี่ยวกับการผลิตสินค้าพื้นเมือง ให้แก่กลุ่ม แม่บ้านในชุมชน

อุทัย ทรัพย์สมบัติ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ บทบาทในการบริหารงานของนายกเทศมนตรีเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษา พบว่า

1. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทในการบริหารงานของ นายกเทศมนตรีเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการลงทุน ด้านรักษาความสงบ เรียบร้อย ด้านการศาสนา จารีตศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านบริหารจัดการ ด้าน ส่งเสริมทางการเมือง และด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ตามลำดับ

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการบริหารงานของ นายกเทศมนตรีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. สำหรับข้อเสนอแนะ ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ เช่น ด้านการรักษา ความสงบเรียบร้อย เทศบาลควรมีการจัดกำลังสายตรวจอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ออกตรวจตราดูแลรักษาความสงบภายในชุมชนด้วย

อุทิศ โรจน์อนันต์กุล (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทในการบริหารงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษา พบว่า

1. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทในการบริหารงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านบริหารจัดการ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องถิ่น ด้านส่งเสริมการลงทุน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ตามลำดับ

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

3. สำหรับข้อเสนอแนะ ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ เช่น ด้านส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีบทบาทและเป็นผู้นำ ให้โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้คงอยู่ตลอดไป

ธวัชชัย ศิริโอภาส (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของนายกเทศมนตรีตำบลสมเด็จ อำเภอสเม็ญ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า

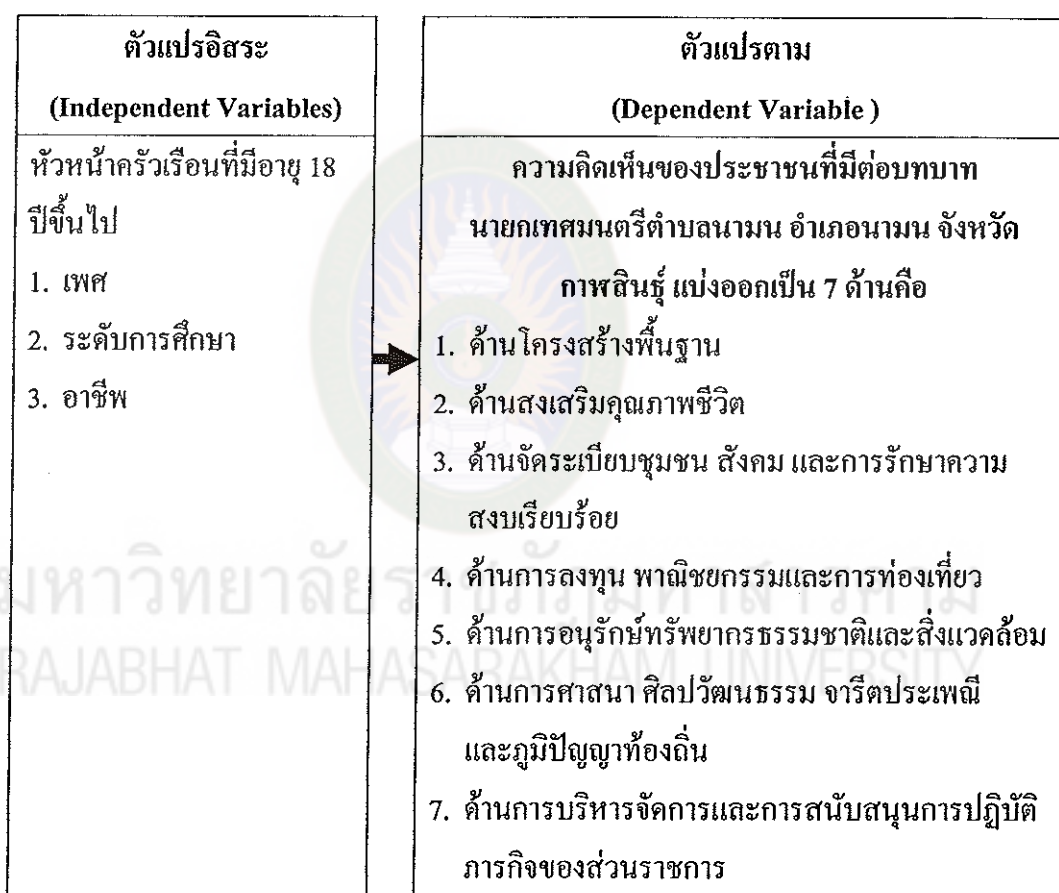
1. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของนายกเทศมนตรีตำบลสมเด็จ อำเภอสเม็ญ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านส่งเสริมการลงทุน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านบริหารจัดการ และด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ตามลำดับ

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของนายกเทศมนตรีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05

3. สำหรับข้อเสนอแนะ ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ เช่น ด้านการลงทุน ควรมีการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่สำคัญภายในชุมชน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้นำมาบูรณาการ โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตามหลักกฎหมายแผนพัฒนาเทศบาล ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 (แผนพัฒนาเทศบาลตำบลนามนประจำปีงบประมาณ 2552. 2552 : 8-10) เป็นกรอบแนวคิดหลักในการศึกษาครั้งนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของการศึกษา